



Az Orfeo csoport és amik abból lettek

Narancs XXIII. évf. 18. szám(2011.05.05. - 2011-05-05 kultúra - interjú

"Néztem ezeket az elsárgult dalszövegeket" - Kamondy Ágnes - Orfeo zenészcsoport

A hetvenes évek elején több mint ötven radikális újbaldali fiatal művész alkotta az Orfeo csoportot. A képzőművészeti, színházi, bábszínházi és zenei tevékenységet kifejtő kollektíva hamarosan a rendőrség és a sajtó célkeresztjébe került, és "nemkívánatos elemként" kitiltották a fővárosi klubokból. Néhány év múltán nevet változtatva működtek tovább, a magyar művészeti élet olyan kimagasló társulatait alkotva meg, mint a Stúdió K színház vagy a Kolinda együttes. Az Orfeo csoport működéséről dokumentumfilm készült tavalyelőtt, annak kapcsán merült fel, hogy zenészei összegyűjtsék és rekonstruálják a repertoárjukat. Két év munka után most jelent meg az anyaguk Orfeo zenészcsoport 2011-1971 címmel, újra felvett és archív felvételekkel. Ennek a háttéréről és megszületéséről beszélgettünk Kamondy Ágnessel.

*

Magyar Narancs: Fel tudod idézni, hogy 1971-ben hogyan csöppentél az Orfeóba, és mi vonzott benne?

Kamondy Ágnes: Nem emlékszem pontosan, de talán Gaál Éva hívott, aki sokáig az Orfeo bábcsoport hegedűse volt, nekem pedig osztálytársam a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában. Az Orfeo csoportban egy rendkívül kreatív közegre találtam, szimpatikus és szép fiatal nőkkel és férfiakkal, akik nem az összhangzattanról beszéltek, hanem a világról, a társadalomról, a lázadásról, és olyan művészetet képviseltek, ami mély szociális elkötelezettséget sugárzott. Tetszettek a dalaik is, ráadásul ott volt a zenekarban Zsigmondi Ági, akihez első pillanattól rendkívül vonzódtam (archív képünkön is ők ketten láthatók). Egy nő, aki gyönyörűen énekel, intelligens és kedves. Kicsit a nővérkém lett, kicsit a barátnőm. De a dalokon túl az is vonzott, hogy folytathatom a kórusmúltamat. Gyerekkoromtól kórusban énekeltem, és az Orfeóban is több szólamban énekeltünk. Ne csak egy legyen, hanem kettő, három, négy. Ez lett aztán a zenekar egyik fő erőssége, ez a vokális többszólamúság.

MN: Kezdetől evidens volt számotokra, hogy egyszerre játszatok történelmi rebellis dalokat, latin-amerikai forradalmi dalokat és mellettük magyar, illetve kelet-európai népzene?

KÁ: Úgy emlékszem, hogy a kelet-európai és magyar népzene egy későbbi identitáskeresés eredményeként jelent meg. A kezdeti repertoárt főleg Panyiga és Péter (Vas János, illetve Dabasi - a szerk.) hozta, aztán miután bekapcsolódott Lantos Iván - aki előtte Sebőékkel játszott -, akkor kapott több teret egy másfajta zeneiség, muzikalitás. Cinkelték is, hogy l' art pour l' art, hogy olyan artisztikus...

MN: Azok az ideológiai és személyes konfliktusok, amelyek az Orfeo csoport egészét áthatották, jelen voltak a zenekarban is?

KÁ: A zenekar valamiféle Benjáminja volt a csoportnak, annak mindig örültek, ha játszottunk. Feloldottunk egyfajta feszültséget, amit a csoport magán viselt azáltal, hogy mindig mindent analizált, szétcincált, megvitatott. A zenekar ehhez képest felszabadultabb volt. De az ideológiai nyomás a zenekar kiválásában is megmutatkozott. 72 őszén, amikor az Orfeo csoportot a legtöbb budapesti művelődési házból kitiltották, a zenekar megváltoztatta a nevét, hogy tovább működhessen, és ekkor az Orfeo csoport kizárta magából.

MN: Merthogy kvázi áruló lett.

KÁ: Igen. Én akkor már nem voltam tagja a zenekarnak, csak Panyiga, Iván, Dabasi és Balázs Jancsi.

MN: Te miért hagytad ott?

KÁ: Én az Orfeo csoportból szálltam ki. Egyre zavaróbbak voltak az ellentmondásaink. Művészi kérdésekben többségi döntések születtek, az egyéni felelősség elveszett, és az eszme újra rátelepedett a művészi munkára. A szuverén művészegyeniségek egyre nehezebben fogadták el a csoportdöntéseket, és kiléptek. Így az Orfeo zenekar is. És voltak személyes problémáim is. MN: 1972-ben véget ért számodra ez a sztori, vagy folytatódott az utódformációkban?

KÁ: Az Orfeo zenészcsoporthoz előbb Vízöntő zenekar lett, 75-ben pedig megalakult a Kolinda együttes, aminek én is tagja voltam. Zolnay Pál 77-ben készített Ágiról egy portréfilmet Egy lány szerelmei címmel, még azt is együtt készítettük. A színházi csoporttal is megmaradt a kapcsolatom, Tamásékkal együtt csináltam 78-ban a Woyzecket. (Az Orfeo színházi csoportja, az Orfeo stúdió 1974-től Stúdió K néven működött tovább, annak a vezetője azóta is Fodor Tamás - a szerk.) Nagyon jó kis csapat volt az, Gaál Erzsivel, Székely B. Miklóssal, Oszkay Csabával. Tamás a nyolcvanas években is hívott, hogy tartsak a társulatnak zenei foglalkozásokat, de akkor már egy új generációval dolgozott. Szóval így-úgy megmaradtak a kapcsolatok, Lantos Iván is hívott Franciaországba, a különböző projektjeibe. Panyigával rég találkoztam, Dabasival is néha összefutottunk, az Ágival meg most Skype-on fűtyültük egymásnak a régi dallamokat.

MN: Miért volt neked olyan fontos, hogy összehozd ezt a lemezt?

KÁ: A film indított be. Mint egy dominót. (A Duna Műhely 2009-es filmje az Orfeo csoportról, rendezte Nemes István - a szerk.) Harmincnyolc éves volt ez a történet, amikor belekezdünk a feldolgozásába, és én úgy éreztem, hogy szinte nem maradt meg belőle semmink. Mindössze másfél évig működünk, de az a másfél év mélyen belém égett, nyilván az életkorom miatt is. Tizenkilenc éves voltam.

MN: Ez az a "meghatározó élmény", amiből csak egy-kettő adódik az ember életében?

KÁ: Igen, igen. Izgalmas, szép emberek voltak ott, és valami láthatatlan kötelék azóta is összetart bennünket. Annak idején nem tudtam pontosan, mi történik velem, elég zűrös volt megélni, és most kíváncsi voltam, hogy vajon csak velem történtek-e meg azok a jó és rossz dolgok. És közben történt még valami más is. 2008-ban összefutottam Ivánnal, akkor derült ki számomra, hogy hazaköltözött, és Bugacon él. Októberben meglátogattam, és Iván egyszer csak előkapott egy dossziét, amire nagy betűkkel az volt írva, hogy Orfeo. A Kőbányai Ifjúsági Klubot vezető Benkő Évától kapta, aki Bugacon a tanyaszomszédja lett. Éva a Ruszt József vezette Universitas tagja volt Fodor Tamással és Halász Péterrel, nem véletlenül támogatta az Orfeót, meg volt fertőzve népművelőként. És nagyon karakán nő volt, mert amikor ki lettünk tiltva Budapestről, felmondott. Néztam ezeket az elsárgult dalszövegeket, nem emlékeztem mindegyiknek a zenéjére, de fene kíváncsivá tettek. Azt gondoltam, ha már itt vannak ezek a szövegek, akkor elő kell bányásznunk a hangzó anyagukat, mert talán még rekonstruálni tudjuk őket, sőt ne adja isten, el is tudjuk játszani. És akkor 2009. januártól átrendeztem a szobáskámát próbahellyé. A film abban is segítséget jelentett a producer, Durst Gyuri révén, hogy az A38 hajón rendezett koncertre haza tudtuk reptetni Ágit Amerikából. Aztán kiderült, hogy Péternek megvan a berlini koncertfelvételünk. Szóval egyik ámulatból a másikba estem.

MN: Hogy kerültetek Berlinbe?

KÁ: A Monszun együttes már 71-ben kint játszott Péterrel, és Panyiga is kint volt vendégként. Ott hallották először a chilei Quilapayún együttest, amitől egy nagy lövést kaptak. Hét gyönyörű férfi állt feketében, és ahányan voltak, annyi szólamban énekeltek. Lényegében így alakult meg az Orfeo zenekar. Összenézett Dabasi meg Panyiga, hogy na, valami ilyesmit kéne nekünk is csinálnunk, csak a saját népzeneinkre támaszkodva. Az Orfeo zenészcsoporthoz meghívására pedig úgy került sor, hogy a berlini szervezők az MTA zeneszociológiai osztályát vezető dr.

Maróthy János zenetörténészt, Panyiga tanárát kérdezték, hogy kiket javasolna a politikai dalfesztiválra, és ő minket is ajánlott. Ez 72 februárjában volt.

MN: Térjünk vissza 2009-be. Ott voltam azon a koncerten, a hajón, de nem gondoltam akkor, hogy ebből lemez lesz.

KÁ: Azt hiszem, nincs annál ártalmasabb, mint félbehagyni bármit is. Vagy leszedni egy labdát a röppálya közepén. Ha egyszer elindul valami, akkor azt nem szabad megállítani, hanem tovább kell segíteni. És én azt gondoltam, hogy ennek a lemeznek el kell készülnie, mert történelem, kordokumentum, ráadásul abban is biztos voltam, hogy a régi orfeósok nagyon fognak örülni neki. A koncert arra szolgált, hogy összehívjuk a társaságot. De a lemezhez tovább kellett lépni. Egy hétig, amíg Ági itthon volt, csináltunk egy csomó felvételt, majd Iván is bedobta magát, hogy az alapokat felvegye a zenekarral. A koncert idején nem lehetett velünk Péter, mert beteg volt éppen, de aztán ő is bekapcsolódott. A szobám folyamatosan rendelkezésre állt, és ez megkönnyítette a dolgunkat, hiszen más egy stúdió, ahol az óra ketyeg. Ebben a hosszú kitartást igénylő munkában Temesvári Balázs volt a jobbkezem vagy a jobbfülem. Balival nagyon szeretek zenélni is, de keverni különösen. Ha van olyan, hogy akusztikai ízlés, akkor a mienk nagyon hasonló. Gyötrődős, vánszorgós munka volt, de mint a csigák, megmáztuk lassan a Fudzsi hegyét.

MN: És most...?

KÁ: Most folyamatosan görögnek le rólam a sziklák. Hogy tényleg meglett. Nem volt könnyű. Viszont azt gondolom, hogy ez most ott van. Eddig ott nem volt semmi, és most van valami.

Marton László Távolodó

+

Nánay István

AZ ORFEO ÜGY

(FODOR TAMÁS ÉS MALGOT ISTVÁN VISSZAEMLEKEZÉSÉVEL)

<http://beszelo.c3.hu/98/03/orfeo.htm>